

OLGA
CIMERMAN
STRAH

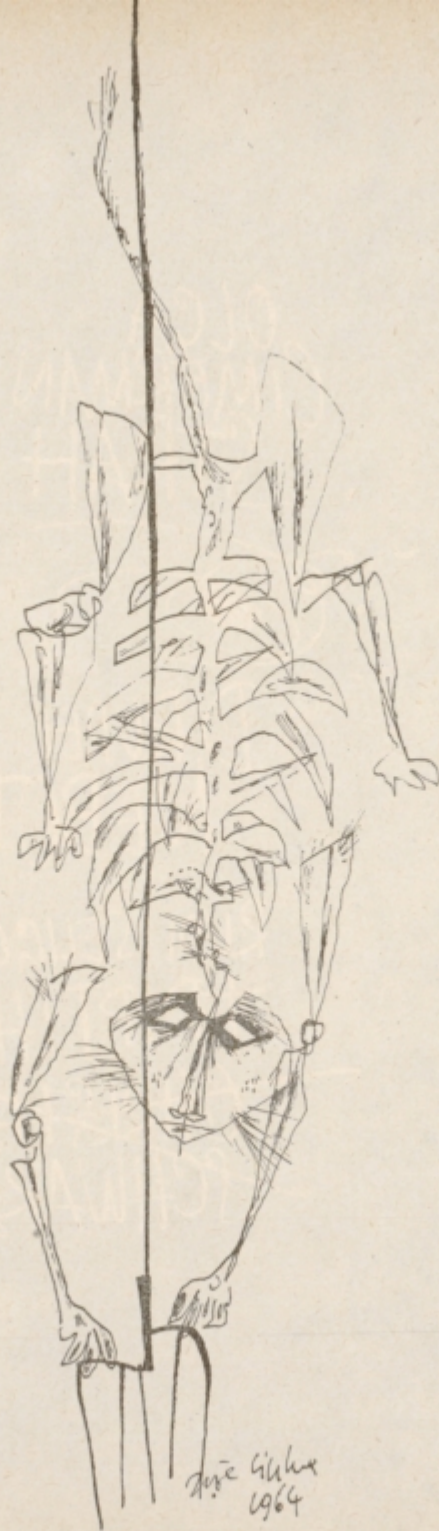
DRUPEL
NEBOTIČNIK

RUDI ŠELGO

TRIPTIH AGATE

~~CHRISTIE~~

~~SCHWARZKOBLER~~

Strah

Olga Cimerman

*Zdaj strme tvoje oči le še vase.
V zatohlo klet tvojih misli.*

Dane Zajc

Ali ni preneumno, da ne vem, če mi je vrnila drobiž? zadnjič sploh ni hotela ničesar slišati, čeprav je dobro vedela, da mi ga ni vrnila, in še nekaj jajc je bilo pokvarjenih ... ah! ne — je že prav, kaj pa mislim! saj sem ji plačala v drobižu, seveda sem ji, zraven je bil kovanec z odpiljenim grbom, ki sem se ga hotela znebiti, nič se ne bi čudila, če bi mi ga podtaknili v mlekarni, morala bom bolj paziti, saj če je zdajle z drobižem vse v redu, se lahko že v naslednjem trenutku zmotim, tako sem raztresena zadnje čase, tako sem raztresena. Malo je manjkalo, pa bi pustila na pošti vse skupaj; *Halo!* je klicala za mano uslužbenka in tudi nekaj drugih ljudi me je poklicalo, slišala sem in vendar nisem slišala in šele pri vratih sem se spomnila, da kličejo mene in da sem pozabila torbico in denar. *Saj dobite vendar še štiri tisoč in štiristo dvajset! Kam pa mislite!* Ne vem, mislila sem na telegram, ki sem ga poslala: sprejmite moje iskreno sožalje, to je bilo res odveč, kdo naj ga sprejme? saj ni nikogar, se pravi, sožalje bi smela sprejeti kvečjemu jaz, teta Frida tistemu človeku — kaj pa mu je bila? seveda nič, kak njen prijatelj je pač sporočil, ker ni bilo nikogar drugega, ampak telegram sem vseeno pozabila spremeniti, tako da je ostalo tisto smešno: sprejmite moje iskreno, kaj si bodo le mislili: žal mi je nemogoče udeležiti se pogreba, sprejmite moje iskreno. Navsezadnje bom pa le morala v Piran, nekako bo treba prevzeti zapuščino in še ljudje bodo govorili *na pogreb je ni bilo*, samo sitnosti bom imela, ničesar ne potrebujem, pustite me vendar pri miru. Za kosilo si spečem jajca, danes se mi nič ne ljubi, tako se naveličaš, kuhaš le zase, posoda se nabira po kuhinji, čeprav bi jo morala pomivati sproti, porcelanski stolpiči rasto okoli pomivalnika, plezajo na kredenco in se širijo po mizi, pravcata poplava ostankov, kakor nalašč jo je včeraj videla hišnica, saj sem rekla: ta je pa lepa! Povsod ima nos zraven, komaj odrineš vrata za špranjo, pa se ti zmuzne v stanovanje. Ze nekaj dni se ne počutim dobro! najbrž je mislila, da se ji opravičujem zaradi nereda, obraz se ji je kar tako nekako razpotegnil, kakor da bo zdaj zdaj zajokala, hinavka, ali pa se je norčevala? *Revica, če resno zbolite, le kdo vam bo stregel*, oči so ji švigale po kuhinji, o, saj dobro vem, kako me opravlja. *Se zase ne zna skrbeti*, je rekla spod-

nji, ki ima takó smešno ime, Dovganoc, in ki hodi na cesto v tisti obupni prešiti halji, s pločevinastimi motki v laseh (halja je iz Trsta, motki iz Avstrije). Vrata so bila priprta, ko sem šla po stopnicah, joj, ti ljudje! drug drugega so vredni. *Še zase ne zna skrbeti*, in ono strašilo je reklo: *Ali je kaj čudnega, če je nihče ni maral?* zagaten glas, kakršen prihaja iz zdolgočassenih ust, ki ob dopoldnevih zehajo in žvečijo kavno goščo in zlobne besede, pomešane z drobci včerajšnje hrane; vsako dopoldne se hišnica zavleče k njej ko preobjeden pájek: *Če vam iskreno povem — ti ljudje so bili vedno takšni*. Kaj pa ti veš, kakšni smo bili! *Ko je še živel njen oče*. Le pusti ga pri miru, umazana zavaljena mrha! *Ko je še živel njen oče* — vrata so se zaloputnila, tako da so ostale grozne besede, kar jih je še izvrgla, zaprte v tistem brlogu; pozneje so se odplazile (v živordečih copatah z rumenimi čopi) s krčnožilno hojo po hodnikih do kuhinj, kjer se na štedilnikih cvre mast in vreščijo otroci, ki so jih matere našeska, ko so se naveličale sitnarjenja (malce slaboumne matere, otopele od enih in istih opravkov, začimb, skrbi in nežnosti; z zalitimi boki, v pošvedranih obuvalih pridrsajo kdaj pa kdaj na balkone k zabojčkom za smeti in spet odškrablajo v kuhinje kot betežni murni v svoje luknje); tja so se prisluzile in zlezele v ušesa, nekatera ovešena z uhani, nekatera zakrita s sesvedranimi lasmi, nekatera stisnjena pod rutami, zavozlanimi nad zvedavo usločenimi obrvmi — in v nekatera otroška: vanje so kanile, ker so bila pač tam, tiste besede so se v njih naselile kot nerazumljive tvorbe, ki so jih neokretne otroške misli začudeno otipavale in niso vedele kam z njimi: *Ko je še živel njen oče, draga gospa, če vam iskreno povem, ti ljudje so bili vedno takšni, kakobirékla čudaški, manjka ji ževémokaj in tudi sicer je bilo pri njih čudno napravljeno: knjig so imeli do stropa, dekle je pa hodilo v revnih oblekah, to že lahko rečem, nismo nevémkaj, ampak jedli smo, kakor se spodobi, in oblečeni smo tudi vedno bili, sama sem videla, kaj je njena mati nosila s trga — pet revnih krompirčkov in betevček solate, pri tem pa si je stari domišljeval nevémkaj, oh, mama, kako si bila prostodušna, da si videla v tejle babnici človeka, ki mu lahko zaupaš, da si v denarnih težavah, brez moči sem pred to priskutno prostiško žensko, Na klavir malo klempira, pa si misli bógveka je*, ali ni vseeno? mislim si že lahko; da je, a vendar ni, ni, ni! Pusti mi očeta pri miru, pustite nas lepo pri miru in nič drugega! Med seboj se le žrite in si pljujte po hrbtih, saj vam je svet na široko odprt, pasete se po njem kot govedo po travniku in med pašo pozabljate na vse. Saj res ne morejo biti nesrečni, dajejo si opraviti drug z drugim, raziskujejo se, strastno privrženi resnici o bližnjiku, škodijo si in se sovražijo, da se lahko pozneje pobogajo in si odpuščajo; jedo, pijejo in se crkljajo in čas jim mineva, ne da bi mislili nanj, in vsak nič jim je dobrodošlo razvedrilo; lazijo k vratom in prežijo na hodnik, če zaslišijo glasove ali korake. Ko je prišel poštar s telegramom, so se kakor vedno nabrale za vrati glave, ki bi rade vedele, kaj mi prinaša; plešasta lobanja starega Žvegliča, z bledorumenim salom zalit obraz njegove žene, Ulčarjeva ploščata glava z rdečimi brčicami, prepojenimi s tobakovim dimom in z zbadljivkami, s katerimi nenehno obdeluje sestro, ki mu gospodinji: *Ja, ti si mi bistra ženska, to je pa že treba*

reči! Teta Frida je umrla, poštar je rekel: *Tukajle podpišite*, glave so dihale za vrati, napol odprtih ust so si z živim zanimanjem ogledovale prizor s poštarjem in potem na vse načine ugibale, kaj je vsebovalo sporočilo: *Kar osupnila je, ti pravim!* in Žveglič je gledal svojo okorno ogromno ženo, ki se je je že tako navadil, da se mu že davno ne zdi več niti okorna niti ogromna: *Mogoče je pa s sodnije? Tiha voda, ja, kar spomni se malo Trefalta, ki smo ga dobili, ko nam je kradel jabolka, kakšen tiholaznik je bil.* Naj si mislijo, kar si hočejo, ker nisem prišla na pogreb, saj nisem mogla, v avtobusu mi postane slabo in ta neskončna vožnja do Pirana, ne morem pustiti klavirskih ur, sprejmite moje iskreno sožalje; za deset let je preživela papana, pa tudi ne gre samo za ure, oni dan so vdrlji v neko stanovanje v Gledališki, hišniku je vseeno in vrat sploh ne zaklepa, saj bi umrla od strahu, če bi zalotila vlomilca, ko bi se vrnila, taki ljudje so vsega zmožni, kje sem že brala? bogata ženska se je vrnila z dopusta, prebudila je moškega, ki je spal v njeni postelji, in od groze zgubila zavest, kaj se je že zgodilo potem? saj sem pozabila, kaj neki se je zgodilo? *Ti ljudje so bili vedno taki*, pri tem sploh ničesar ne ve, kakšni smo pa bili? Včeraj sem se že spet zbudila sredi noči, vsa potna, in zakaj me je tako strah? po stopnišču se je valjala moja slika, pijanci so hodili po njej, nisem in nisem mogla odpreti vrat, zunaj so topotali težki čevlji in hripavi glasovi so govorili o meni grozne nerazumljive besede, zloben smeh je stresal neobrita lica in hišnik se je med smehom tolkel po kolenih: *Kakšna flenča sakramenska! To ti je zverinica, to!* nisem mogla do slike, da bi jo rešila, in ko sem zajokala, je rekla hišnica Žvegliču: *Nad svojo sramoto joče!* joj, kakšne neumnosti človek včasih sanja, sicer je pa res, da si na milost in nemilost prepuščena tem surovim ljudem, ki bi se veselili, če bi te videli osramočeno, da bi se do sitega nažrli tvojega obupa; od jutra do večera prežijo za tabo, še koraka ne narediš po hiši, ne da bi se kje na oknih ali med vrati prikazali nosovi, uperjeni vate, čeznje se cedijo požrešni pogledi, kalni od poželenja, da bi se zarili v karkoli užitnega, kar bi se dalo posrkati v tesne prostorčke v lobanjah, od koder so se iztegnili. *Stopim v kuhinjo, naj vam povem, draga gospodična Ulčarjeva, ko bi to videli, za božjo voljo, sem si mislila, ja kaj pa ta ženska, povejte mi, jaz tega res ne morem razumeti!* in gospodična Ulčar, ki je sicer pod stalnim pritiskom bratovega razuma, se razcveti kot vrtnica, ker sme imeti svoje mnenje: *Saj vam pravim, še zase ne zna skrbeti!* in hišnica kima: *Prav imate, to ste dobro povedali, dobro ste jo pogruntali, ja, saj je tako*, in gospodični Ulčar se v srcu nekaj tako razširi, da bi hišnico najraje povabila na kavico, če se ne bi bala, da se bo nepričakovano vrnil iz mesta brat: *Ali si odkrila smodnik, bistra glava, kaj?* Ta človek ima v sebi majceno strupeno napol noro kačo, ki se mu izteguje skozi usta in seka na vse strani. *Kaj si si zopet namislila, kaj? to je kakor pribito, da s tvojimi možgani nekaj ni v redu, logični centri, če veš, kaj to pomeni*, ploskne z rokami (ali pa se mogoče počí po čelu) in ta zvok porogljivo odhiti skoz okno čez betonsko dvorišče za škripavo nadutostjo besed, ki se zagrizeno zavzemajo za zdravo človeško pamet; v njegovih rumenih katranastih brčicah mahedrajo zastave poraza: *Zdrava pamet in*

ženska, to sta dve različni stvari, če sploh razumeš, kar ti pravim, in zapomni si, upam, da ne zahtevam že kar nemogočega — če je rečeno, da kósimo ob enih, tedaj normalni možgani ne bodo pričakovali kosila ob dveh — kar molči! prosim, čisto nič me ne zanima, čisto nič me ne zanima, to je tvoja skrb, ni bilo elektrike! pa bi zakurila, saj peč imamo, če medtem ni iz meni popolnoma neznanih vzrokov izginila? Čez balkonsko ograjo se prikobali nekakšna mešanica hlipanja in zatajevanega cviljenja in pada v globino kot moker sneg in čez te signale obupa se samozavestno, skoraj nekoliko strogo, a vendar zadovoljno razprostirajo suhi prasketavi šumi časopisa, ki ga prelistavata, upogibljeta in poravnavata Ulčarjevi roki (navadno sta prilepljeni na cigareto, ki jo vleče k ustom, sicer pa se spopadata med seboj, grabita se in lomita prste in se prepogibljeta in si brskata pod nohti, medtem pa izpod rumenih brčic sika kačica: *Bistra glava, ja, to je pa že treba reči!* Zjutraj, sprijaznjena z dnem, ki prihaja, odpreš okno in že ga slišiš za dobrojutro, navadno se pri njima dan začenja s prekipeлим mlekom, ljubite se med seboj, saj to je ravno čudno, nekaj je močnejše.) Oh, če bi jim bilo po kakšnem čudežu onemogočeno črniti bližnje, bi dobili zlatenico ali žolčne kamne, od znotraj bi jih načelo in požrlo, kaj naj storim, da me bodo pustili pri miru? naj zaklepam vrata, da se spet kdaj ne prikrade hišnica v stanovanje, naj tečem po stopnicah, da me ne zasačijo njihovi pogledi, iztegnjeni kot lovke iz glav, ki iz mojega obnašanja nenehno nekaj sklepajo? Stari Gogala me je prosil, če si sme ogledati knjižnico, papa ga res ni maral, a saj mu nisem mogla reči ne. *Včeraj ste pa imeli obisk!* Oh, bil je samo papanov kolega, ki si je ogledoval knjižnico, kako na vsem svetu pa naj bi vedela! hčerko vendar učim klavir, dišalo je od njega po pijači in natresel je kup neumnosti *trojmeraj, mondšajnsnata, kako domače in prijetno gnezdece in čisto sami živite, tak lep in nežen otrok!* Dobrodušen, veder, prileten gospod, ki kliče ženo »ljubica« in jo ogovarja v dobrohotno-vdanem, prijazno-mehkem tonu dolžnikov. Morala bi ji reči: Vaš gospod sprog me je pravkar prosil, če si sme ogledati papanovo knjižnico, pridite vendar še vi in Alenka! Kaj si je le domišljjal! *trojmeraj, mondšajnsnata*, saj je bil prepričan, da se mu bom kar takole! Ali veste, da sem bil v Egiptu? osemindvajsetega, malo je manjkalo, da nismo zašli v puščavi, na vsem lepem pa smo prišli do nekakšnega jezera, po njem so plavale race, ki so jih turisti streljali, če so seveda plačali primerno pristojbino, zanimivo, alinêrs? Kaj mi mar jezero in race, oprostite, toda zadržujete me, ali kaj podobnega, kratko in malo bi mu morala pokazati vrata, površno je pregledoval knjižnico in brbljal niti preresno niti preveč šaljivo in se ni hotel spraviti, čeprav je bil že večer, počuti se osamljenega, še najbližji ga pravzaprav ne razumejo, navidez je pač treba, saj veste, ljudje, sredi katerih živimo! saj se mi je zdelo, da bo kar na lepem znorel, med stokanjem, kako družba preganja iskrenost! *Ljudje, ki se brez predsodkov, takorekoč čisto naravno dajejo drug drugemu, saj je ljubezen, če lahko tako rečem, takorekoč medij in pogledjmo glasbo!* ljubezen, sama ljubezen, če bi se našlo dvoje osamljenih bitij, trenutek, ki beži v večnost, ljudje bi nikoli ničesar ne zvedeli, tega se niti malo ni bati, o, to pa prav go-

tovo da ne! vedno sem vas na tihem občudoval, vašo milino, ko bi vi vedeli, kako sem osamljen, kako hrepenim po zaupljivosti nežne, izobražene, čudovite ženske, ljubim vas, že dolgo dolgo vas ljubim, nehaite, nehaite! pojdite ta trenutek! Kaj bi le rekel papa, ki ga je srečaval v zbornici? *Tale Gogala je pa res malo čuden patron, pomisli, očital mi je, da so moji nazori nekoliko presvobodni, no, saj mu jih je ravnatelj lepo napel, saj mu je dal vetra, kolega Gogala, mu je rekel, nikar ne pretiravajmo, lepo vas prosim, vse, kar je prav. No, če bi papa to videl, bi ga gotovo vrgel po stopnicah, starega domišljjavega kozla. Še malo pred smrtjo je rekel: Beži beži, tale Gogala pa res pretirava, čakaj, na binkoštni ponedeljek je umrl, seveda, kvečjemu teden dni prej, v sredo je prišla teta Frida s popoldanskim vlakom, kakor bi bila slutila — kaj sem že hotela s tem? Ni ga maral, Gogalo, še najmanj, v hiši seveda tudi nikogar, toda njega so se bali, in ravno Gogala je očital papanu svobodne nazore! Papanu, če ta ni lepa! Papanu, ki je bil v resnici bolj strog, kot je bilo treba, celo sodrga v hiši se ga je bala, pravzaprav sva se ga z mamó tudi nekoliko bali, ampak kaj mi to prihaja na misel? Teti Fridi je rekel nekaj tako posrečenega, lej da se ne morem spomniti in že zvečer sem si ubijala glavo in potem sem se spomnila, no, zdaj pa spet ne vem ničesar. Nihče me ni maral (kaj pa se mi plete!) Nihče jih ne mara, rekel je teti Fridi: Nihče jih ne mara in oni nikogar ne marajo, prodali bi človeka za kozarec jabolčnika. Ne, saj ni rekel Nihče, tega sploh ni rekel, nekako drugače, ah, da! zdaj pa že vem: Drug drugega ne marajo, pa so vendar vedno skupaj in si izkazujejo zlagano spoštovanje. Teti Fridi se je zdela ta misel izvrstna: Natanko tako je, natanko tako! Zvečer sem ji zaigrala preludije, Moji preludiji, ki sem vsa nora nanje, pa je zadremala in se ni zbudila do konca, S tako lepim občutkom jih igraš, da me čisto prevzamejo, vedno sem pravila tvojemu očetu, da smo naredili nepopravljivo napako, ker te nismo dali na konservatorij, dobrodušna potuhnjenka! kaj pa je bilo tega treba? Če je oče le omenil, da na hodniku ni luči, je hišnik brž privil novo žarnico, držal jih je na vajetih, to je že res. V nedeljo zvečer je šel zgodaj spat, takoj ko se je vrnil s sprehoda, ali ga ni teta Frida še vprašala, če se ne počuti dobro, ker je tako bled? ali pa je bilo to kdaj drugič, ne vem, saj je vseeno, za večerjo je popil le pol skodelice mleka, zjutraj se mi je zdelo čudno, zakaj ga tako dolgo ni k zajtrku. Vse je imel zagrnjeno v sobi, ležal je na postelji, glava mu je bila nagnjena daleč nazaj, da mu je brada štrlela kvišku, takoj sem vedela: no, pa si me zapustil, kaj naj zdaj jaz? in pregnala muho, ki mu je lezla po čelu, kar nisem se mogla odločiti, da bi povedala teti Fridi. Potem se je nekako samo od sebe vse uredilo, saj sploh ni bil papa, tako je tam ležal, na mizi, pregrnjeni s črnim klotom, prevezali so ga čez brado, da bi mu zaprli usta. Teta Frida je sedela pri njem in mu govorila kakor živemu človeku: Saj je prav, no, saj je prav, mogoče se ji je takrat za hipec zmešalo, sicer pa je tako govorila tudi z mačko in če se je spotaknila ob preprogo, se je razjezila: Ti cunja neumna! ves večer po pogrebu je brbljala, kako so živeli v Gorici in kako je papa očetu izmikal tobak, jokali sva in pili čaj. Pridi vendar k meni v Piran, kaj boš tu sama. Kako si je le predstavljala, kaj bi zdaj sama v Piranu? Menda se ji je res*

kdaj pa kdaj v glavi malo zmračilo, brez vsake potrebe je ven in ven ponavljala: *Le glej, da bo vse v redu in da bo oče zadovoljen* in če sem jo vprašala, s čim? je rekla samo: *No, saj je prav, ljubite se med seboj*, kakor da bi bil ves smisel življenja v očetovem zadovoljstvu, ali jima ni bilo dovolj? *le glej, da bo oče zadovoljen*, saj je bil zadovoljen, saj je bil, imel je sveže srajce in dobro kavo za zajtrk in brez skrbi je lahko do svoje smrti preganjal Žgeča po šahovski deski, kaj bi torej še rada? Da bi zdaj skrbela za njene kaktuse? za vso tisto ogromno zbirko kobulastih, kačastih, zverženih, razvejanih visečih in štrlečih zelenih spak, ki so zavojevale vse balkone njene hiše v Piranu? Bi rada, da ti povem resnico? Najraje bi jim posekala neumne brezbrizne zelene glave, vsako leto sem ti kakšnega razmrvarila, *Poglej, to so bili najbrž spet tisti paglavci, ki so mi razbili šipo!* Papa se je jezil: *Te majhne krvoločne zverine!* kadar smo bili poleti v Piranu, se kaktusov ni mogel nagledati, po celo uro sta jih s teto občudovala: *Glej, tule poganja čisto nov brstič, in tale je od lani tako zrasel? saj ni mogoče!* zakaj je bil tak nedolžen, vesten in brezobziren sebičnež, ki ga nikoli ni zanimalo, kaj v resnici mislim ali želim, ki je bil prepričan, da da je vse na svetu v redu, če se sam dobro počuti, ne, ne! tega bi ne smela reči, oprostite papa, saj vem: življenje pride nadte in se te polasti, nekega dne si tak, kakršen nočeš biti, čas pa beži in na lepem ga je še čisto malo in potem postaneš strahopeten in si ne upaš biti kaj drugega kot sebičen nič, ki se baha s premišljenostjo, kjer ni drugega kot strah, da bi se moral odreči kakšnemu majhnemu udobju. *Naučiti sem te hotel, da je prva dolžnost, živeti pošteno*, veliko si govoril o poštenosti po mamini smrti, nekega dne se mi je prižgala iskrica: bojiš se, da bi ostal sam in da bi moral plačevati gospodinjo in zato si hodil od vrat do peči in naglas razmišljal: *Svet ni več, kar je bil, služkinje kradejo čedalje bolj, kakor slišim pripovedovati, star človek potrebuje svoj red in svoj mir, koliko je deklet, ki živijo srečno in zadovoljno in niso poročene, kar teto Frido poglej, kako imenitna ženska, nikoli je še nisem slišal, da bi se pritoževala, ravno narobe!* Zakaj je bilo treba tega govorjenja? Za vsak primer: *človek ne more imeti vsega, poglej teto Frido*, kaj pa, če bi se le kje kdo našel, kajne? bal si se za svoj popoldanski čaj, oh, saj ti ne zamerim ničesar, ničesar ti ne zamerim, naučil si me, zakaj vidimo vedno isto stran Meseca, da sem ti lahko pozneje pripravljala opečene kruhke, cmoke z govedino in mlečen riž, kadar se ti je zdelo, da je tvoj želodec v nevarnosti. *Druga stran Lune nas takorekoč vleče za nos, prosim postreži mi s čajem, ura je že vendar pol petih, ne bi si upal dvakrat reči, da se ne bom malce sprehodil do Kalvarije in nazaj, predno grem k Žgeču; le pomisli, včeraj sem ti pozabil povedati, da sem ga brez trdnjave prisilil k remiju, sicer pa ti kar priznam, da je prebrisan šahist, ki se ga je treba varovati.* Sanjalo se mi je, da se odpravlja k Žgeču: *Le glej, da ti medtem ne prekipi mleko, denarja ne bomo metali skozi okno!* kaj neki to pomeni? zbudila sem se, ker so se na cesti drli pijanci, potem sem se sprehajala po stanovanju in kar na lepem me je postalo strah, ko sem stala ob oknu in gledala na prazne pločnike in pomislila: Kje je papa? zaradi tega razbijanja srca bom morala spet k zdravniku, mogoče bi tudi Hoffmannove kapljice, kaj vem, danes jih ne

smem pozabiti, ko bom šla mimo lekarne, lahko si skuham metin čaj in ga popijem s kapljicami, oslabei živci, nič drugega ne, ampak zakaj se mi tolikokrat sanja o papanu? nekje sem brala, da pridejo sanje od luči in ropota. Če se zbudim, ne morem več zaspiti, hodim po stanovanju in mislim: sredi noči sredi noči včeraj zdajle jaz to sem jaz? Umrljivost moških je pri nas večja, luč se je na široko zibala v vetru, na robniku je sedel pijanec in spal. Justina me je prosila, če bi vzela njeno sestro vsaj za dve uri na teden, kako pa morem, že tako imam preveč dela, ampak končno me bo le preprosila, že vnaprej vem, da me bo. Teta Frida je umrla, teta Frida je omahnila, nekoč sem videla osmrtnico, ki sem se ji morala smejati, ker je pisalo: omahnila v smrt, ali: v grob, ne vem več, naša nadvse ljubezniva, neutolažljivi domači, tudi to je mogoče, lahko pa, da je bilo čisto drugače, Žvegliča sta dala natisniti: naša nadvse ljubezniva, plemenita in dobra mamica, to je bila tista preplašena starka. *Takoj se mi spravite v kuhinjo in ne sitnarite kar naprej, kdo vas bo le poslušal! Ali sem vam kaj dolžna, pójte, pójte! kaj sem pa imela od vas! s štirinajstimi leti ste me napodili delat, kaj sem imela od vas, kaj? Pasjo figo! in še na grbi vas imam zdaj!* in stara je stokala *a a a*, *Tiho bodite, vam pravim!* tudi Žvegliča bosta umrla, na kaj neki je mislila teta Frida? *zdaj zdaj ne bom vedela ničesar več, ničesar več, za mano ostane nekaj ogabnega, kar bodo zagrebli kot mrhovino in to je vse* — v resnici je najbrž zaspala kakor papa. Mislimi moram na nekaj drugega, nisem mogla priti, ne bodi žalostna, saj ji je vseeno, vsakič, ko je prišla k nam za počitnice, mi je dala stotaka, ki smo ga porabili za moje klavirske ure, papa je skrbel za moj denar. Dijaki smo se ga bali, saj ni vedel, kakšen je — *človek na mestu*, ujškal se je v tej zavesti kot v zibeli, jaz jaz jaz, obe z materjo sva bili zaradi njega in končno se je pokazalo: tudi moje klavirske ure, venomer se je osrečeval s prijetnim občutkom, da je spoštovan in koristen gospod, osebnost z nekaterimi posebnostmi: z naočniki je mahal, kakor da zabija besede v zrak: *Obraz te je izdal, dragi moj — imago animi vultus est, na obrazu sem ti prebral, da nimaš domače naloge, pri meni je ne boš poceni odnesel, no, le sklanjaj mi »obraz« in si zapomni: bis dat qui cito dat. Naj se le uči latinščine, z njo bom še strožji, nihče mi ne bo mogel očitati, da sem popuščal lastni hčeri.* Mamica se mu seveda ni upala v ničemer ugovarjati, preplašeno ga je gledala in ga spraševala, če mu lahko že postreže s čajem in opečenimi kruhki. Pripravljala sem se za izpit, kako je vse to daleč, teta Frida je prišla gospodinjit, ko je morala mama v bolnišnico, Uroša sem prosila, naj ne hodi več popoldne v park, kjer sva se včasih shajala, bilo me je sram, da bi se z njim sprehajala, medtem ko mama trpi, kje neki je zdaj ta človek in zakaj me je bilo sram? Prejšnji teden me je obiskala Nina: *Kako je to zbežalo!* se je čudila, *saj sploh ne morem razumeti.* Z možem živi nekje na deželi in uči glasbo na osemletki, glej, da sem pozabila, kje. Kje živi? Oh, saj sem si zapisala njen naslov, ga bom že poiskala, popoldnevi so bili polni

suhega listja, ki je šumelo pod koraki, nasičeno z nečim neizrekljivo prijetnim. Z Nino sva hodili daleč ven ob Koprivnici, čisto, čisto nebo in koliko ptic je bilo tisto jesen! bila sem v skrbeh za mamo, ki je s težavo sedela v postelji, kadar sem jo prišla obiskat, Nina me je tolažila: *Oh, pa ja da bo ozdravela, ali si smešna!* sredi decembra je začelo snežiti, očetove objokane oči in nos tete Fride, ki je bil moder od mraza, snežilo je v debelih puhatstih lahkah kosmih, ljudje so dostojno silili k nam trem, da bi nam stisnili roko, zdelo se mi je, kakor da se premagujejo, ker morajo vztrajati v resnosti, včasih človeka ob najbolj neprimernem trenutku posili smeh, zmrznjena zemlja pada na pokrov krste, srce se mi stiska, ker me trapi čudna predstava, da mama čuje te zvoke v tesnem prostoru, kjer zdaj prebiva, in da si misli: *Zdaj me pa zapuščajo, nehvaležniki.* Jočem, teta Frida me tolaži, čeprav jo boli glava in je vsa prehlajena, papa hodi po obednici: *Letos bomo imeli žalosten Silvester, ne morem in ne morem razumeti, ne gre mi v glavo, da je ni več.* To je torej, mislim, to je torej! in ne vem pravzaprav, kaj. To je torej, lahko pomislim tudi zdajle: Nina je bila na obisku, komaj da sem jo spremila na vlak, tistega vlaka že davno ni več nikjer, čeprav je še bil, prejle, skoraj bi lahko rekla: prejle. Zjutraj sem imela malo vročine, saj še zdaj nisem čisto zdrava, in če res zbolim? pogledala sem se v ogledalo, zdelo se mi je, da sem se postarala, gubice res še nisem opazila nobene, edinole če pogledaš zelo natančno in od blizu pri dnevnih svetlobi, nikoli nisem bila debela, in zaradi drobne postave, kak površnež me lahko še zamenja za frkljo, smešno. *Kako lepo polt imate,* mi pravijo. Papana je mučila pravzaprav ena sama skrb: *Klavirske ure, ki jih daješ, krijejo hvala bogu gospodinske izdatke, zdajle bi mi pa mogoče že lahko postregla s čajem.* Z ničimer ni segel do mene, razen z ljubeznijo do svojega udobja, zadušljiv poletni zrak, skozi zagrnjeno okno z ulice v mračno sobo ropot avtomobilov, papa drema na divanu, zakaj se ne morem znebiti teh mrtvih malenkosti? kako je knjiga, ki jo je bral, preden je zaspal, padla na tla in ga zbudila. *Eleonora, ali si doma?* Za večerjo bom imela kavo in kruh z maslom, jutri opoldne pa bom šla jest ven. Teta Frida leži zdaj sama pod zemljo, zakaj neki se je naselila v Piranu? mlačen veter z morja, na balkonu vdihavam to slano snov, ki pomeni nekaj strašnega, da me grabi za grlo, zdaj zdaj bom zajokala, papa dremlje zgoraj na ležalniku, teta Frida se vrne popoldne, odidem na sprehod po cesti ob obali, nekaj ribičev stoji nepremično, nepremično. *Zvečer bo promenadni koncert,* je rekla teta Frida, ko se je vrnila. *Ce hočeta, lahko bolj zgodaj povečerjamo in gremo poslušat,* sosedje so posedali pri nji v kuhinji in kramljali. Kako je bilo že ime lekarnarju, ki je razdiral nedolžne šale? Mogoče mi je prav on poslal telegram. Na maminem pogrebu se je teta Frida prehladila, skuhala sem ji čaja in ji ga zvečer odnesla k postelji. *Ti si še mlada, mene pa že vsaka sapica prizadene, kmalu bom na vrsti,* pa je preživela papana za deset let, pravijo, da vpliva podnebje, jaz že ne verjamem.

Letos bomo imeli žalosten Silvester, a je le pripravil bovlo in skuhal grog in pripovedoval o potovanju v Pariz, kako je na Rue Lapicque iskal nekega prijatelja in kako iznajdljiv je moral biti, da ga je našel. Nina pa se je zelo postarala, saj sem jo komaj spoznala, obljubila sem ji, da ji bom pisala, kaj naj ji pišem? Draga Nina, mene je strah, teta Frida je omahnila v grob, pozdravlja te tvoja neutolažljiva prijateljica, ki se ponoči sprehaja po stanovanju in gleda skozi okna, zdaj na to, zdaj na ono stran in vidi postave pijanih ljudi in razmišlja o papanu. Zdravnik mi je predpisal neko krepčilo, da bi me potolažil, najbrž je mislil, da sem malce čez les, pomirjevalni čaj, ki ga hvali gospa Cafuta, mi ni pomagal, treba bo poiskati resnega zdravnika, tako ne morem več. Kaj, če umrem? stanovanje pa ni pospravljeno in tudi papirjev nimam urejenih, danes popoldne sežgem stara pisma, vse moram urediti, tudi v Piranu — strese me, če le pomislim na vožnjo! — kaj naj s kaktusi? in z vsem ostalim, še malo me ne zanima, kakšne skrivnosti hranijo predali v hiši tete Fride, ki papanu ni ničesar očitala, slep je treba biti, oh, papa, saj ti tudi jaz ne očitam ničesar, popoldneve si zapravljal pri šahu in si domišljjal, da si krepiš duha (kak vražji izgovor, kaj?) in da si nasploh precej popoln človek, saj že molčim, saj vem, tako se te polasti, pa če hočeš ali ne, in končno ti z ruto zavežejo usta, da ne zijaš kot bebec, če si bil zaživa pameten človek, za videz je treba skrbeti, saj vsi vemo, da je mrtev veleum neumnější od idiota, tudi Žgeč se je medtem že preselil izza šahovnice tja dol, kjer igra slepo simultanko s črvi, toda papa sploh ni nikoli pomislil, kako bom živela sama, ko me je že spravil v to kašo — kaj pa govorim! Hišnik se še zmeni ne, če ga prosim, naj popravi luč na stopnišču. *To ni moja stvar, ali bom za svoj denar?* Jaz mu ga tudi ne morem dati, saj uporabljamo stopnišče vsi. O, papa bi mu že dal vetra, kakor je imel navado reči. Sicer pa se mi zdi, da tudi Nina ni ravno srečna: *Moj mož, ah, je pravi pohlevni bacek, še šolski sluga bi se skopal nanj, če bi ne bilo mene.* Nina, Ninica, kam je to zbežalo? če bo prihodnjo nedeljo lepo vreme, jo pojdem obiskat, bogve kako se spominja papana, *imago animi vultus est, nihče naj ne misli, da jo bo konec leta poceni odnesel.* Ampak to je kljub vsemu res: nihče naj ne misli, da jo bo poceni odnesel, tudi ti si preplačal svoje udobje, človek se ne rodi dvakrat, drago sva te plačali za tisti nič, saj že molčim, *prosim postrezi mi s čajem, ura je že vendar pol petih.* Kaj za božjo voljo je tisto, kar se nas polasti? O mamica moja! zakaj mi nisi povedala, kako naj živim? Že zdavnaj bi bila morala nekaj urediti, nekoč je prepozno. Vsaj preselila bi se lahko drugam, v manjše udobnejše stanovanje, da bi se znebila te sodrge in še točilnic, toliko jih je v tem delu mesta! saj o mraku že domov ne upam več, skoro teči sem morala zaradi pijanega postopača, kaj veš, česa se na lepem domisli, saj bi mu še uiti ne mogla, če bi me trdovratno zasledoval. Kar za mano in za mano in za mano, bi se že kako znašel, da bi me ujel ravno pred stanovanjem in me prijel za usta, da bi ne mogla kričati,

saj vrata bi že bila odklenjena, neumnica! umrla bi od strahu, lahko bi naredil z mano, kar bi hotel, zavlekel bi me v spalnico, o moj bog! še trenil ne bi, če bi jokala in ga prosila, naj vendar za vse na svetu. Zdaj vidiš, kam je to pripeljalo! Hčerko ti je posilil pijanec, čeprav si dobrih deset let prej prisilil Žgeča, ki je bil za trdnjavo močnejši, k remiju, čeprav je teta dajala stotake za moje klavirske ure (zdaj ji ne morem ničesar več vrniti, nobena pošta ne sprejema denarja na njen naslov), *človek mora živeti pošteno, koliko je deklet, ki so srečne, svet ni več, kar je bil*. Kaj pa je bil? Kaj je bil, da bom vedela, za čim je treba žalovati? Ali je bil svet Žvegličev in Ulčarjev? Remijev in popoldanskih čajev z opečenimi kruhki, Gogalovih velikodušnih nazorov in tvojih *bis dat qui cito dat*? Hišničinih ljubeznivosti in gostoljubnosti gospodične Dovganoc, ki ima motke iz Avstrije in prešito haljo iz Trsta, ki to rada pojasni kakemu znancu na ulici in ki porabi za svoje prijateljice kilogram najboljše kave vsak mesec? *Imago animi vultus est, imago animi vultus est*, človek vendar ne more kar tako umreti, saj je, kakor bi ga nikoli nikjer ne bilo. Ko bi le vedela, česa me je tako strah!